

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

pozůstatky ohniště z přelomu 12./13. století (k. 124) a kulturní vrstva ze 2. pol. 12. století vytvořená na půdním typu (k. 125, 127). Na základě těchto nálezů, které jsou reprezentovány bohatým keramickým materiálem, se tedy opět podařilo potvrdit předlokační osídlení z konce 12. století a přispět tak k poznání nejstarších dějin města.

Marek Peška, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny a literatura:

Borský, P. – Černoušková, D. 1998: Objekt Orlí 3 v Brně. Stavebněhistorické posouzení sklepů a části parteru, Brno.

Peška, M. 1997: Brno, Orlí č. 3. Nálezová zpráva č.j. 8/97 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Orlí Gasse Nr. 3. Siedlung. Mittelalter, Neuzeit (12.-16. Jh.). Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Orlí ul. č. 20. Novověk. Záchranný výzkum.

Výzkum (akce A17/98), vyvolaný stavebními pracemi v areálu kláštera sv. Voršily, byl zaměřen na dokumentaci zděných konstrukcí sklepního prostoru, spojené s vyhodnocením střešního materiálu, získaného z jejího zasypu.

Zkoumaná prostora je situována na východním okraji areálu, již mimo vlastní objekt kláštera. Po vytěžení zasypu byl zjištěn suterénní prostor v podobě dvou nestejných, vzájemně na sebe kolmých prostor, zaklenutých cihelnými valenými klenbami. Obvodové zdivo prostor je konstruováno převážně z lomového kamene - krasového vápence. Tyto konstrukce mohou být pozůstatkem budov, předcházejících klášterním stavbám. Při jeho výstavbě došlo k zaklenutí prostor. V průběhu 19. století objekty suterénu zanikly a byly zasypany. Současně protнула prostor většího sklepa štolou kanalizace. Získaná keramika odpovídá 19. století, silně je zastoupena fajáns a porcelán.

Jaroslav Sadílek, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny:

Procházka, R. – Sadílek, J. 1998: Brno, Orlí č.p. 20 - suterén. Nálezová zpráva č.j. 7/98 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Orlí Gasse Nr. 20. Neuzeit. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Pekařská, Anenská, Kopečná ul. (Blok 91), parc.č. 1096/1, 1096/2, 1095/1, 1095/2, 1109, 1108, 1095/3, 1099, 1090, 958. Sídliště, kostel, pohřebiště. Středověk, novověk (13. –17. stol.). Záchranný výzkum.

Archeologický výzkum (akce A14/98) byl vyvolán sanací sklepů v prostoru bloku 91. Terénní část výzkumu byla realizována formou dohledu nad průběhem výkopových prací a

dokumentací vybraných profilů na stěnách deseti šachet, spojenou s hodnocením jednotlivých kontextů a zajišťováním významnějších nálezových souborů. Zájmové území bloku 91 lze prostorově rozčlenit na dva základní areály. Jeden z nich reprezentuje nezastavěná plocha, tj. parčík v severozápadním cípu bloku 91 včetně dvou dnes již asanovaných domků 34 a 36. Bylo zde vyhloubeno 7 šachtic (F1, F2, F3, F4, F5, F6, F8), další tři šachtice (F7, F9, F10) byly vyhloubeny v prostoru komunikace probíhající ulicí Annenskou.

Nejstarší kulturní aktivitu v areálu komunikace ulice Annenské dokládají vrcholněstředověké (14. stol.) zahloubené objekty k. 501 (odpadní jímka ?) a k. 513. Nejvýraznějším středověkým kulturním zásahem byl však „komplex“ pozůstatků tří pozdněstředověkých, několikrát (v jednom případě přes 10-krát) obnovovaných pecí v sondě F3 (struktury 1, 2, 3). Archeologický materiál řadí pec 1 do 15. století, pec 2 zhruba ke přelomu 15. / 16. století a pec 3 již do 16. století, všechny byly hliněné a zachovaly se z nich pouze propálené výmazy den a torza vertikálních rovněž propálených stěn. Pece umístěné zřejmě v místech hospodářského zázemí některé ze středověkých parcel lze pouze velmi hypoteticky dát do nějaké interpretační souvislosti s názvem Pekařské ulice, známé pod tímto označením již ve 14. století („platea Pistorium“, resp. „Peckengazz“). Nejmladší archeologické aktivity v tomto prostoru reprezentují dvě barokní odpadní jímky (k. 511 a k. 512) patrně z 18. století.

Druhý areál představuje vyvýšená plošina někdejšího Provaznického vršku, který po geomorfologické stránce prošel značnými změnami, a to vlivem antropogenních zásahů ve středověku a pak zejména v novověku. Jedním z nejdůležitějších archeologických zjištění byl odkryv lomového zdiva k. 910 v sondě E3, které je s největší pravděpodobností torso obvodové zdi někdejšího kostela Všech Svatých (případně nějaké s ním související stavby). Existence zmiňovaného kostela je písemnými prameny doložena již k roku 1260, kdy se s přilehlým statkem dostal do majetku oslavanských cisterciáčků, pod jejichž správou byl až do roku 1532. Kostel byl i s okolní zástavbou zničen za švédského obléhání Brna ve třicetileté válce (r. 1645). Zjištěná archeologická situace historickým zmínkám odpovídá. Odkryté zdivo kostela leží na podložní spraši. Stratigraficky nad ním (lépe řečeno nad „horizontem“ jeho výstavby) je vrstva s hroby (k. 128). Tento horizont indikuje existenci kostelního hřbitova. Ve vrstvě k. 128, resp. k. 162 se kromě lidských kostí a amorfních zbytků organických látek (dřev ?) vyskytl keramický materiál pouze velmi ojediněle, což je ale celkem pochopitelné. Přesto datace těchto střepů (rámcově 14. - 17. století) odpovídá době existence kostela i přilehlého hřbitova. Vrcholně středověkého stáří byly i dva sousední kruhové objekty k. 506 a k. 507, vytesané do skalnatého podloží. Mohly sloužit jako odpadní jímka, nebo jako cisterna na vodu, jejich zásyp pochází ze 14. století, výplně depresí nad nimi jsou o něco mladší (14. - 15. století), nad nimi byl k. 162, tj. mladší součást souvrství se hroby. Náleží zřejmě již do doby, kdy se kostelní hřbitov již plošně rozšířil. Cihlové zdi k. 908, k. 909, k. 912, k. 902 spadají již opět do doby opětovné zástavby v 18. století, která v těchto místech má narozdíl od středověku výlučně profánní charakter. Velmi zajímavá je studna, objevená při podzemních sanačních pracích v prostoru mezi sondami E4 a E7. Až na cihlovou nadezdívku je celá vysekaná do skály. Částečně poškozený nápis na pískovcovém kvádru zazděném do cihlové nadezdívky nás informuje, že studna byla vybudována v roce 1835. Tyto kontexty doplňuje zbytek odkryté dlažby k. 122, datované spíše do období 2. poloviny 19. století. Na horizonty dalších terénních úprav (k. 127 a k. 171), spojených zřejmě i s výraznou sanační aktivitou v těchto místech (30. léta 20. století), nasedá již recentní parková úprava.

Jindřich Beroušek, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny:

Beroušek, J. – Kováčik, P. 1998: BRNO, Blok 91 (ul. Pekařská, Anenská, Kopečná). Nálezová zpráva č.j. 6/98 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Pekařská, Anenská, Kopečná Gassen. Siedlung, Kirche, Gräberfeld. Mittelalter, Neuzeit (13.-17. Jh.). Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Petrov č. 5, parc. č. 342. Novověk. Záchranný výzkum.

Výzkum (akce A98/41) byl vyvolán celkovou rekonstrukcí budovy v areálu brněnského biskupství. Zaměřil se převážně na dokumentaci interiérového zdiva zadního traktu přízemí za účelem ověření dochování středověkých konstrukcí.

Odkryté zdivo bylo převážně cihelné, pouze v nižších partiích obsahovalo lomový kámen. Ten nevykazoval charakter středověkého zdiva, byl zřejmě druhotně použit při výstavbě budovy v 2. polovině 17. století. Celkový charakter konstrukcí odpovídá tomuto datování, kdy došlo k obnově stavby po jejím zboření při švédském obléhání Brna roku 1642. Zjištění tak zcela koresponduje s dochovanými vedutami, zobrazujícími Brno v tomto období.

Při snižování podlahy bylo objeveno zdivo zaklenutí dosud neznámých suterénních prostor.

Jaroslav Sadílek, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny:

Sadílek, J. 1999: Brno – Petrov č. 5. Nálezová zpráva č.j. 2/99 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Petrov, Konskriptionsnr. 5. Neuzeit. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Radnická ulice, parc.č. 430. Sídliště. Středověk (13. –15.stol.). Záchranný výzkum.

V průběhu července byly postupně sledovány všechny zemní zásahy provedené v souvislosti s plynifikací ulice Radnická (akce A 12/97). Většina těchto zásahů narušila pouze novověká zvrstvení popřípadě byla vedena staršími výkopy inženýrských sítí. Cenné informace se podařilo zachytit pouze v jedné ze sond, která narušila zvrstvení původní středověké uliční komunikace z období 13. až 15. století.

Marek Peška, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny:

Procházka, R. 1997: BRNO – Radnická ulice. Nálezová zpráva č.j. 2/97 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Radnická Gasse. Siedlung. Mittelalter (13.-15. Jh.). Rettungsgrabung.